

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਸਿਵਲ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਗੂਰੀ ਦੇਵੀ, ਮੁਦੱਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1949 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 375

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ (1908 ਦਾ ਐਕਟ V), ਸੈਕਸ਼ਨ 115-ਵਾਧੂ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਕੀ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ-ਡੈਕਲਾਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿ ਮੁਦੱਈ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੈ- ਕੀ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ, (VII ਆਫ਼ 1870) ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (v) (e) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 7 (iv) (c) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ- ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਲਾਜ਼ਿਜ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਵਾਧੂ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਧੂ ਅਦਾਲਤ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਉਦੈਰ ਬਨਾਮ ਵਾਸੂਦੇਵ ਅਈਅਰ (1), distinguished.

ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ (ਡੈਕਲਾਰੇਸ਼ਨ) ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੇ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (v) (e) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (iv) (c) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਐਡ ਵੈਲੋਰਮ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸੀ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (iv) (c) ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ (ਡੈਕਲਾਰੇਟਰੀ) ਰਾਹਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰਾਹਤ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਰਾਹਤ ਲਈ ਇੱਕ ਇਤਫ਼ਾਕ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਧਾਰਾ 7 (iv) (c) ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਦੋ ਰਾਹਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ (ਡੈਕਲਾਰੇਸ਼ਨ ਡਿਕਰੀ) ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ (ਰਿਲੀਫ) ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 7 (v) (e) ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਾਂਗ ਘਰ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 7 (v) (e) ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਨੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਚੰਦੂ ਲਾਲ-ਛੋਟਾਲਾਲ (i), ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

1919 ਦੇ ਐਕਟ IX ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟਸ ਐਕਟ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਜੀ. ਸੂਰੀ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਿੱਲੀ, ਮਿਤੀ 15 ਜੁਲਾਈ 1949 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਲਈ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪਲੇਟ ਨੂੰ ਸੇਧਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਐਚ.ਐਸ.ਗੁਜਰਾਲ

ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ ਸਰੀਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਫੈਸਲਾ

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ. 1949 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 375 ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਗੂਰੀ ਦੇਵੀ ਨੇ 2 ਫਰਵਰੀ 1949 ਨੂੰ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 79 ਆਫ 1949 ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਡੈਕਲਾਰੇਸ਼ਨ (ਘੋਸ਼ਣਾ) ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ 16 ਨਵੰਬਰ 1947 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੁਦਈ ਨੇ 16 ਨਵੰਬਰ 1947 ਤੋਂ 26 ਜਨਵਰੀ 1949 ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ 75 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 (iv) (c) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 900 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁੱਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦਾ ਅਦਾਲਤੀ-ਫੀਸ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਧਾਰਾ 7 (v) ਆਫ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੇ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਡਵਲਰਮ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ (ਇਸੂ) ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ:

ਕੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਲੇਂਟ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਐਕਟ, 1870 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (v) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪਲੇਂਟ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਦੱਸੀ, ਅਤੇ 3 ਅਗਸਤ 1949 ਤੱਕ ਉਸ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਤੇ ਐਡ ਵਾਲਰਮ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਗੂਰੀ ਦੇਵੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ 15 ਜੁਲਾਈ 1949 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੜ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਲ.ਸਰੀਨ, ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 15 ਜੁਲਾਈ, 1949 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 115 ਇਕੱਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਨਿਯਮਿਤ ਅਭਿਆਸ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਨਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਨਾ। ਬਾਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਉਦੈਰ ਬਨਾਮ ਵਾਸੂਦੇਵ ਅਈਅਰ (1) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਰੀਨ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 115 ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਾਧੂ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਧੂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਕੋਰਟ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਰਤਨਾਵੇਲੂ ਪਿੱਲਈ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਰਦਰਾਜ ਪਿਲਾਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ, (1) ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (v) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਾਹਤ ਡੈਕਲਾਰੇਸ਼ਨ (ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ) ਰਾਹਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ (iv) (c) ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਰਾਹਤ (ਰਿਲੀਫ) ਅਧਾਰ ਰਾਹਤ (ਰਿਲੀਫ) ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ (ਰਿਲੀਫ) ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਰਾਹਤ ਲਈ ਇਤਫ਼ਾਕ ਵਜੋਂ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਧਾਰਾ 7 (iv) (c) ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਦੋ ਰਾਹਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ (ਡਿਕਰੀ) ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਟੈਸਟ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (v) (ਈ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਉਸ ਮੁੱਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 (v) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਰਾਮ ਰਾਜ ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਗੁਰਨੰਦਨ ਭਗਤ, (2) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਰਕਤ-ਉਨ-ਨੇਸਾ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਨੀਜ਼ਾ ਫਾਤਿਮਾ (3), ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸ਼ਾਕ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਮੀਨ (4) ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਉਸ ਮੁੱਲ ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦੋ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਪਰ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਗੂਰੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਰਾਜ ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਗੁਰਨੰਦਨ ਭਗਤ ਵਿੱਚ (1) ਮਿ. ਬਰਕਤ-ਉਨ-ਨੇਸਾ ਬੇਗਮ ਬਨਾਮ ਕਨੀਜ਼ਾ ਫਾਤਿਮਾ (2), ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸ਼ਾਕ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਮੀਨ (3) ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਖੁਦ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 7 (v) ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ "ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ, ਬਾਗਾਂ ਦੇ ਘਰ" ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ "ਜ਼ਮੀਨ, ਘਰ ਜਾਂ ਬਾਗ" ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ (ਸੂਟ) ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਉਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੂਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਈ ਅਥਾਰਟੀ ਰਤੀਲਾਲ ਮਨੀਲਾਲ ਬਨਾਮ ਚੰਦੂਲਾਲ ਛੋਟੇਲਾਲ, (4) ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਮੈਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 (v) ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 (v) ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਕਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੋਰਟ-ਫੀਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਇੱਕ ਘਰ ਹੈ, ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਘਰ ਸਧਾਰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 (v) ਇੱਕ ਮਕਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਘਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 (v) ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਪੱਤਰ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (v) ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸੰਗਤਤਾ ਤੋਂ ਬਚਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਸੰਪੱਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਅੰਸ਼ਕ ਵਿਆਜ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਛੋਟੇ ਲਾਲ (1) ਵਿੱਚ ਮੈਕਲਿਨ, ਜੇ. ਦੇ ਨੇਕ (ਹਲੀਮੀ ਭਰੇ) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 7 (ਵੀ) ਦੇ ਕੇਸ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਕਠੋਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ 15 ਜੁਲਾਈ, 1949 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 1949 ਦੇ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰ. 79 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 15 ਜੁਲਾਈ 1949 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ 2 ਅਕਤੂਬਰ 1950 ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 14 ਅਗਸਤ 1950 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
(ਅਨੁਵਾਦਕ)